

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Η. ΠΥΡΡΑ

Βεβια συνδρομή προπλ. φ. 5. Διὰ τὸ ἔξωτερ. 5.50 μετὰ τοῦ Παραποῦρου
ΒΟΥΣ ΙΨ.—Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Νοεμβρίου 1893.—ΑΡΙΘ. 11.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΗΛΙΑΚΟΥ ΦΩΤΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

Τὸ φῶς ἐν γένει ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν ὄντων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπενεργεῖ διὰ τῆς προσβολῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος· εἰς δὲ τὰ ζῶα, τὰ ὀφθαλμοῦς ἔχοντα, ἐπενεργεῖ ἰδίως καὶ διὰ τῆς ἐράσεως, δι' ἧς διεγείρει τὰς διαφόρους δυνάμεις πρὸς διάκρισιν τοῦ χρησίμου ὑπάρχουσι ζῶα, ἅπερ προσέρχονται ἐλυόμενα εἰς τὸ φωτίζον μέρος· ὡς εἰσὶν αἱ διάφοροι χρυσαλίδες (ψυχρί), καὶ οἱ ἰχθύες, ὑφιστάμενα οὕτω μαγνησίαν, δι' ἧς περιπολοῦσι περὶ τὸ φῶς. Ἐνεκεν τούτου ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τῶν ἀλιέων τοῦ φωτός πρὸς ἀλίαν τῶν ἰχθύων, οἵτινες ὅσον ζωηρότερον εἶναι τὸ φῶς, καὶ μάλλον ἐκτείνεσθαι, τόσοι περισσότεροι τὴν ἀριθμὴν συνέρχονται. Πρὸς τοῦτο χρῆσιν ἐποίησαν ἐσχάτως τοῦ Ἡλεκτρικοῦ φωτός, ὅπερ καὶ ἐν τῷ κενῷ παράγεται, καὶ ζωηρότατον ἐστὶ, καὶ ἐν βυθῷ τῆς θαλάσσης δύναται νὰ παραχθῇ.

ὑπὸ τὴν ἐπίρρειαν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός εἰς τὰ φυτὰ γίνεται ἀποσύνθεσις τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἀμμωνίας, τὰ ὁποῖα ἀπορροφῶσι τὸ

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1893

υδρογόνον τοῦ ὕδατος, καὶ ἐκπέμποσι τὸ δξυγόνον, ἐκ δὲ τῆς ἀξωτικῆς ἀμμωνίας κρατοῦσι τὸν ἀζωτον, καὶ ἐκπέμποσι τὴν ἀμμωνίαν ἐν δὲ τῷ σκότειν ὀδερμῇ τοιαύτη ἀποσπένθησι γίνεται, ἀποβήραται καὶ τὸ ἀνθρακικὸν δξύ, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἡ ἀμμωνία, ἀπερ διέρχονται τὸν διοργανισμὸν τῶν φυτῶν, καὶ ἐκπέμπονται ἀνευ οὐσιώδους μεταβολῆς.

Ὅταν περισσότερον προσβάλλει τὸ ἡλιακὸν φῶς τὰ φυτὰ, τόσον μάλλον ἀνθρακὰ διατηροῦσι, καὶ καθίστανται συμπυκνότερα· διὰ τοῦτο ἐπιζήτοῦσι τὸ φῶς, καὶ στρέφονται πρὸς τοῦτο, ὡς ἀν ἐπιζήτοῦσι βοήθειαν, διὰ τοῦτο τὰ δένδρα τῶν πυκνῶν δασῶν γίνονται λίαν ἐπιμήκη· διότι, περικυκλούμενα ἐξ ἄλλων δένδρων, καὶ πανταχόθεν σκιαζόμενα, φέρονται ἀνωφούμενα πρὸς τὸν οὐρανόν, ἵνα δέξωνται ἐκεῖθεν τὸ ἡλιακὸν φῶς.

Τὸ ἡλιακὸν φῶς ἐπιταχύνει τὴν βλάστησιν.

Τὸ ἐν ἡλίῳ θερμασθὲν ὕδωρ οὐκ ἄγαθόν (Ἀριστ. πρ. 13).

Ὁ Οὐμβρόλδος παρετήρησεν ὅτι αἱ σωματικαὶ ἐκ γενετῆς βλάβαι τῶν ἀνθρώπων εἰσι σπανιώταται εἰς τοὺς κατοικοῦντας καὶ ζῶντας ὑπὸ λαμπρότατον Ἡλίον. Ὁ Μ' Ἐδουάρδος ἐθετο ἐν τῷ ποταμῷ Σένα δύο κιβώτια, ὧν τὸ ἐν εἶχε διαφανεῖς τὰς πλευρὰς του, τὸ δὲ ἕτερον σκοτεινὰς. Ἐντὸς ἐκάστου ἐθετο γυρίους (μικροὺς καὶ ἀμόρφτους βατράχους). Παρετήρησεν ὅτι εἰς τὸ διαφανὲς μετεμορφώθησαν ταχέως εἰς βατράχους, εἰς δὲ τὸ σκοτεινὸν μόνον δύο μεταξὺ 19 ὑπέστισαν τὴν μεταμόρφωσιν.

Εἰς τὰς πόλεις τὰς ἐχούσας ὁδοὺς στενὰς καὶ κακῶς φωτιζόμενας ἐκ τοῦ Ἡλίου, αἱ κάτοικοι ἔχουσι χροῶμα ὠχρὸν καὶ σάρκα χαλαρὰν καὶ χοιραδικήν.

Τὸ σκότος ἐπανξάνει τὴν φαντασίαν καὶ μεγαλῶνει πᾶν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἀκούει καὶ βλέπει· διότι ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ κωνίση τὰς ἀντιλήψεις, μὴ καλῶς γινομένης.

Ὅθεν, εἰν θέλη τις νὰ καταστήσῃ τρυφερὰ τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῶν, πρέπει νὰ τὰ καλύψῃ μὲ μάλλινον κάλυμμα· ὅτω γίνονται τρυφερότατα τὰ σαλατικά καὶ αἱ κινάραι (ἀγκινάρες) κλπ.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Αἱ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός ἀκτίνες, ἀνεχίροισαι εἰ τῆς Σελήνης, ἔχουσιν 100° θερμότητα, ἥτις κατὰ τὴν εἰσοδὸν αὐτῶν εἰς τὸν ἕρσοφαικὸν ἀέρα τῆς Γῆς ἀποβήραται ἐκ τῶν ἀνω στρωμάτων αὐτῆς καὶ καθίσταται ἀραιωτέρος τοῖς τῶν νερῶν ἀτμοῦς· ἐκ τούτου ἐπίρρηται ἡ αἰθρία κατάστασις τοῦ νεφελώδους οὐρανοῦ, ὅταν ἡ Σελήνη κῆται ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τοῦ ὁρίζοντος, ὅτε ἡ ἐπινοβόλησις αὐτῆς γίνεται ἐνεργητικωτέρα. Ἡ Σελήνη τρώγει τὰ νέφη, λέγει Γαλλικὸν ῥητόν.

Αἱ συλλήψεις γίνονται κατὰ τὸ τέλος τῆς Σελήνης· τὰ νήπια ποιοῦσι τὴν κυλιαν μάλλον ἐν ταῖς πανσελήνοις. (Ἀριστ. π. Γ. VII. 11.)

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΙΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἐν γένει εἰπεῖν αἱ ὕραι, αἱ ἐπιτολαὶ τῶν ἀστρων, ὡς περ Ὀρίων, καὶ Ἄρκτουρος, καὶ Πλειάδες, καὶ Κύων, κλπ. ἐπηρεάζουσιν εἰς τὴν υἱείας.

Ὁ Ἀντύλλος κατ' Ὀριβάσιον ὁμοιάζει τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιρρῆς τῆς Σελήνης ἐπὶ τῆς Γῆς ἀναλογοῦντα κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτῆς πρὸς τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους. Ὅθεν ἡ Α'. ἐβδομάς τῆς ἡμέρας Σελήνης, ἀπὸ νομηνίας μέχρι πρώτου τετραγωνισμοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἔαρ, εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὴ, ὅθεν ἡ ἀτμοσφαῖρα ὑγροτάτη· ἐπαμένως καὶ γονιμοτάτη ὡς τὸ ἔαρ.

Ἡ Β'. μέχρι πανσελήνου εἶναι παραπλήσιος πρὸς τὸ θέρος· καρπὸς πέσει (ὠριμάζει) μάλιστα.

Ἡ Γ'. μέχρι τοῦ δευτέρου τετραγωνισμοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὸ φθινόπωρον καὶ ξηρὰ ἐστίν.

Ἡ Δ'. μέχρι νομηνίας, χειμῶνι παραπλήσια.

Τὸ τῆς Σελήνης φῶς ὑγραίνει. (Ἀριστ. πρ. XXIV.)

Ὁ δὲ Ἀντύλλος λέγει ὡσαύτως :

Ὁ μὲν Ἡλίας κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύνανιν θερμαίνει τὰ σώματα· ἡ δὲ Σελήνη μάλλον ὑγραίνει· παρὰ ταύτην αὖν τὴν αἰθρίαν τοὺς τε ἐγκεφάλους αἰεὶ ὑγροτέρους ἀποτελεῖ, καὶ τὰ χρέα σῆμα, καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν αἰθρίᾳ διαγόντων ὑγρότερα καὶ

ἀμβλύτερον ἀπεργάζεται, καὶ καρφηθαρίας καὶ ἐπιληψίας ἀνακινεῖ κατὰ τὴν ἑμοίαν αἰτίαν.

ΕΠΗΡΡΟΗ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τὸ ἰώδες χρῶμα εἶναι θερμὸν, ἐπενεργεῖ περισσότερο τῶν ἄλλων χρωμάτων ἐπὶ τῆς ζωικῆς δυνάμεως· τὰ δὲ φυτὰ ὑπὸ τὸ χρῶμα τοῦτο μεγάλως βλαστάνουσι καὶ ζωοπυρῶνται· διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι λίαν ὠφέλιμον, ἰδίως κατὰ τῆς χλωρώσεως, κατὰ τῶν βρχιτικῶν, καὶ ἐν γένει τῶν καχεκτικῶν. Τινὲς ἐφήρμοσαν τοῦτο καὶ πρὸς Θεραπείαν τῆς νόσου τῶν μεταξοκωλικῶν.

Τὸ δὲ ἐρυθρὸν χρῶμα παρέχει μείζονα θερμότητα· τὰ ἐρυθρὰ ἐνδύματα, ἰδίως τὸ ἐρυθρὸν ἐλάσκαρον (ὑποκάμισον), τὸ ἐρυθρὸν ἐσώθρακον, μεγάλως ὠφελοῦσι κατὰ τῶν ρευματισμῶν καὶ τῶν ρευματαλιγῶν.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Ἐκερὶ ἐντριβῶν καὶ μαλάξεων τοῦ σώματος.

Ἡ μάλαξις καὶ αἱ ἐντριβαὶ ἐπενεργοῦσιν ἐφ' ὅλων τῶν ἰσθμῶν τοῦ διοργανισμοῦ, διεγείρουσι τὴν ἐνέργειαν τῶν μυῶν, καὶ τονίζουσι τὰ ὄργανα ἐπὶ τῶν ὁμοίων γίνονται.

Ἡ μάλαξις ἀπατελεῖται ἐκ μετρίως πίεσεως τῶν μυῶν διὰ τῶν δακτύλων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, γιγνομένη κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν μυῶν.

Ἡ πράξις αὕτη ἐγένετο ἐξ ἀνηκουσῶτων ἐτῶν παρὰ τῶν Ἰνδῶν, Περσῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐκείθεν μετεδόθη καὶ εἰς τὴν Δύσιν. Ἐν τῇ Ανατολῇ εἰσέτι ὑπάρχουσι λουτροὶ ἐπιδέξιοι εἰς ταῦτα. Οὗτοι γνωρίζουσι πῶς δύναται τις νὰ ἐπι-

πρὸς τοὺς μύς, καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν εὐκαμψίαν τῶν μυῶν, καὶ ἐν γένει τὴν ἐνίσχυσιν ὅλης τῆς λειτουργίας τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος. Οἱ Λουτροὶ οὗτοι ἔχουσι τοὺς δακτύλους λεπτοὺς, μικροὺς, δι' ὧν ἐκτελοῦσι ταῦτα μετὰ μεγάλης ἐπιδέξιότητος· διακρίνουσιν εὐκόλως τοὺς μύς καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν. Οὗτοι διακρίνουσι τὰ ἀδύνατα καὶ πάσχοντα μέρη.

Αἱ ἐντριβαὶ καὶ αἱ μαλάξεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὠφελοῦσι καὶ κατὰ τοῦ ἀναφροδισιασμοῦ· γίνονται οὕτως λατρικῶς :

Ἄφ' οὗ κοπῶσιν αἱ τρίχες, ἐντριβῶνται διὰ τῶν χειρῶν αἱ ἐπιφανεῖαι τοῦ σώματος διὰ ὑψίστου τραχέος. Ἐπειτα ἀρχίζει ἡ ἐντριβὴ ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν ἰσθμῶν, οὕτως καλὸπτουσι τοὺς μύς τῶν γεννητικῶν ὀργάνων.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατ' ὀλίγον ἐπέρχεται ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ ὄργανου· κατόπιν γίνεται διακοπὴ καὶ ἀπραξία ἐπὶ τινα λεπτὰ ὄρα, μεθ' ἧς ἡ ἐντριβὴ γίνεται καὶ εἰς τοὺς μύς, τοὺς ὁποίους ἐντριβῶσιν ἐλαφρῶς, καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἰσθμῶν αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα γίνεται μάλαξις μέχρι οὗ ὁ πάσχων κλισθανθῇ πόνον ἰσθμῶν· ἐπὶ τέλους ἐντριβεται τὸ μέρος μετ' ἀλοιφῆς, περὶ ἧς κατόπιν λέξομεν.

Αἱ τοιαῦται ἐντριβαὶ γίνονται ἀνὰ δύο ἡμέρας δις καθ' ἑκάστην.

Πρέπει νὰ γίνωνται αἱ ἐντριβαὶ ἐν πρώτοις ἐπὶ τοῦ ὄρχου καὶ ἐπὶ τοῦ λάρου. Συνάμα ὁ πάσχων λαμβάνει ἐσωτερικῶς διεγερτικὰ φάρμακα.

Ἐντριβαὶ καὶ μαλάξεις πρέπει νὰ γίνωνται καὶ ἐπὶ τῶν μυῶν τῆς ῥάχως μέχρι τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν μηρῶν. Ὁ πάσχων πρέπει νὰ φορῇ ἐρυθρὰ τὰ κατάσαρκα ἐνδύματα· ὠφελεῖ σὺν τούτοις καὶ ἡμέτρια περίπατος ἐν καθαρῷ ἀέρι. Ἐάν ὑπάρχῃ δυσκοιλιότης ὠφελοῦσι τὰ ὑπαντικὰ.

Ἐν συνόλῳ εἰπεῖν :

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ γίνωνται ἐντριβαὶ ἑπὶ ἐπὶ τῆς ῥάχως, καὶ νὰ διεύθυνονται, μέχρι τῶν κάτω ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν μηρῶν· ἔπειτα ἐντριβῶνται ὅλα τὰ μέρη ταῦτα διὰ φλανέλλας ἐμβροσθεγμέναις μετὰ μίγματος περὶ οὗ κατόπιν λέξομεν.

Ὅσον τὸ σῶμα πρέπει νὰ ἐνδύηται διὰ ἐρυθρᾶς φλανέλλας, ἢ προκληθῇ μετρία διαφύρησις. Πρέπει νὰ μαλάσσονται καὶ οἱ μύς ἢ προκληθῇ μετρία διαφύρησις. Πρέπει νὰ μαλάσσονται καὶ οἱ μύς τῶν μηρῶν. Κατόπιν νὰ γίνηται ἀνάπαυσις ἐπὶ δύο ἡμέρας, μεθ' ἧς ἰσχυροῦσιν αἱ ἐντριβαὶ ἐπὶ τῶν μυῶν τῶν μηρῶν δις τῆς ἡμέρας. Πρέπει νὰ ἐντριβῶνται μετὰ προσοχῆς καὶ οἱ μύς τῶν γεννητικῶν ὀργάνων. Ὁ ἐντριβῶν εἰσάγει τὸν δάκτυλον ἐντὸς τῆς

έδρας, ένθα έλαφρώς έντρίβει τόν σφυγκτήρα και τόν μύν, έ έποιος άνωψη τήν έδραν, έ μύς ούτος περικαλύπτει τά σπερματικά κυστίδια. Ούτω διερεθίζεται ο προστάτης, οι διδρυμοι και τó σπυγγον, τó πέος, και ή βάλανος αύτου. Αι έντρίβει πρέπει να εξακολουθήσιν επί 20 ήμέρας, καθ' ός γίνεται και διακοπή επί τινος ώρας.

Μαγάλαν έπιφύλον έχει και ή προσκεφαλις επί τών γεννητικών όργάνων. Αι έραβιστικαί έντρίβει επί τής κάτω χώρας του άνίου διά σκευασίας φαρμάκων έπενεργούσιν επί τών γεννητικών όργάνων.

(Ακολουθεί).

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περὶ Ἰξυφιδένεκος (Ήαμαριντίου).

Οι Ἀραβιοὶ διακρίνουσι τούτα *Τυμάρι*, ἐξ οὗ και τó όνομα ταμαρίντι, οὗτοι σημαίνει φοίνιξ. Τινὲς θεωροῦσι τούτο ὡς προῖν τοῦ φοίνικος, ἀλλ' οὐκ έχει οὕτω, διότι παράγεται ἐκ δένδρου τινὸς ἰδίως φύσεως, ἔχοντος φύλλα μικρά, ἐπιμήκη, λογχοειδή, ομοιάζοντα πρὸς τά φύλλα τῆς ἰνέας. Οι κροτοὶ τοῦ δένδρου τούτου εὐρίσκονται ἐντός περιστερείου (Ήύλακος). ἔνθα ὑπάρχει πολτὴ πλήρης σπόρον μεγάλων ἢ μικρῶν λαμπροχρόνων, χρώματος ὑπερόχρου, ἐντός τοῦ πολετοῦ ὑπάρχουσιν και νηματώδεις ἴνες.

Γίνεται ἐν Ἀραβίᾳ και ἐν Ἰνδίᾳ, μετεφυτεῖθη ἐπιτοχῶς και ἐν Ἀμερικῇ. Ο πολτὴς οὗτος ὅταν ξηραθῇ τίθεται ἐντός χαλαίου ἰδίουτος, τόν ὅποιον θεωροῦσιν ἵνα καταστῇ μαλακός, έχει χρώμα μέλαν ὑπέροχρον, γεύσιν ὑπόξινον και ὀσμὴν ἡδέϊαν. Νοθεοῦσι τούτο διά τῶν δαρμασάγων. Ο δόλος οὗτος διακρίνεται, διότι τó χρώμα του ταμαριντίου καθίσταται ἐρυθρότερον *Χρήσις* τοῦ ταμαριντίου ἐγένετο ἐν τῇ θεραπευτικῇ κατὰ τὰς παρελθούσας ἐποχὰς τῆς Ιατρικῆς, δίδεται ὑπὸ δόσιν ὄρ. 10 ἕως 15 διαλελυμένον ἐντός βράζοντος ὕδατος ὄρ. 200. Πῶτα στραγγίζεται καλῶς, και προστίθεται ὀλίγη ζάχαρις ἵνα κατασταθῇ εὐγεστώτερον, δίδεται ὡνά ἐν χαλιέριον σάββα, κατὰ ἡμίσειαν ὥραν.

Τὸ ταμαρίντι κατενοθεῖ τὴν βροχὴν και τὴν δυσθυμίαν, τὴν ἰδιοτραπίαν και τὴν μελαγχολίαν, ὠφελεῖ κατὰ τῆς ὕδρωπικίας, κατὰ τῆς ἐξυγνώσεως τοῦ ἥπατος και τοῦ σπληνός, ἀπὸ ἀποτολοῦσι τὰς ἐμφράξεις κατὰ τῶν ἑλκῶν και ἐξανθρωμάτων, και κατὰ

τῶν φλογώσεων τοῦ στομάχου. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ βράζουσιν μετὰ ποσοῦ τινος ἑλαίου στερεοῦ τῶν μοσχοκαρῶν, μετὰ μαστίχης, μετὰ τοῦ καφέ, γλυκανήσου και κανέλλας.

Τὸ γνήσιον και ἀνόθευτον ταμαρίντι έχει γεῦσιν ὀξύνην, εὐάρεστον και γλυκάζουσαν.

Ἰνίστη ἐμπεριέχει μόρια χαλκοῦ, προσερχόμενα ἐκ τοῦ χαλκίνου λίθου, ένθα τὸ βράζουσιν, ἀλλὰ ταῦτα ἀφαιροῦνται διά τοῦ στραγγίσματος.

ΠΑΝΤΟΙΑ ΙΑΤΡΙΚΑ

Ἰξυφιδένεκος ἄλοιφῇ

A. Θαϊκῆς ἀτροπίνης κόκκ.	2
» μορφίνης »	4
οἰνοπνεύματος στάγματα ὅσα ἀρκούσι πρὸς διάλυσιν· πρὸς τῆς ἄλοιφῆς σπέρματος κήτους	δρ. 8
μίξον κατὰ τέχνην.	

Βατινιστί.

Unguentum anodimum

R. Sulph. atropinae	g. 2
» morphinae	» 4
Spiritus vini guttas	q. s.
ut dissolvatur. Ade.	
Ung sperm. ceti. dr.	III l. arte

Χρήσις. Η ἄλοιφῇ αὕτη ὠφελεῖ θαυμασίως κατὰ τοῦ κνημοῦ τοῦ ἐκζέματος, τὸ ὅποιον ἰδίως ἐξάπτεται τὸ ἑσπέρας. Ἄφ' ὀσπογγισθῇ ἢ ἐπιφάνσεια τούτου διά πανίου, λάβε ἐκ ταύτης ποσὴν ὀλίγον κατὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐκζέματος, και ἐπέλειψον τὴν ἰσχυρίαν, ἔπειτα ἐπιπέλειψον διά τεμαχίου κηρωτοῦ (τσιρώτου). Μετ' ὀλίγα λεπτά καταπραίνεται ὁ κνημηός, ἵνα δὲ γένηται ἐντελὴς θεραπεία τοῦ ἐκζέματος, ἐπιπέλειψον ἐν πρώτοις τούτου διά τοῦ

κάτωθεν βρεστοῦ διὰ χρωστικῆς (πινέλου). Ποίει τοῦτο πρωί καὶ ἑσπέρας.

Ἐρευστῶν ἀντεκεζεματικῶν.

Λάβε θειικοῦ χαλκοῦ κόκκ. ʒ
βήματος ιταρνιακῆς ὄρ. ʒ ʒ 30

Ἐντριψον ἐν ἰγδίῳ ὑαλίνῳ τὸν θειικὸν χαλκόν, καὶ πρόσθε το βάμμα, ἀναμιγνύων ἀμρότερα, ἔπειτα στράγγισον, καὶ χεῖ.

Μαυτιστέ.

Liquor antieczematicum.

R. Sulphur cupri gr. ʒ ʒ 11
Tinct. arnicæ ung. ʒ ʒ 144
m. l. arte.
collatura.

Βηλάσμα, ἤτοι σκευασία πρὸς μαύρισμα τῶν λευκῶν τριχῶν.

Λάβε Κικιδίων ὄρ. ʒ ʒ 50
Ραστικόπετρας ἢ βρεστικίας » ʒ ʒ 2
Γαρρυφύλων » ʒ ʒ 2
Κανέλλης » ʒ ʒ 2
Καρυδίων (τὸ περισπέρμιον).
Ἑλαιῶ ἑκροῦ » ʒ ʒ 6
Ἄλατος κοινοῦ » ʒ ʒ 1

Κατὰ πρῶτον φρεῖον (καθούρντισε) τὰ κικιδία ἐκ' οὐ ἀλείψης τὸ τηγάνιον δι' ἐλαίου, μέχρις οὗ γίνωσι μαλακὰ, διὰ κοκκίδια γίνωσι μαλακὰ τὰ ἐκβάλλεις ἐκ τοῦ τηγανίου, καὶ τὰ θέτεις ἐπὶ μαλλίου ὑφάσματος ἵνα στεγνώσωσι. Μετὰ ταῦτα τρίβεις ταῦτα ἐς κόην

ἐντὸς ἰγδίου. Μετὰ ταῦτα καθουρντίζεις τὰ καρυόφυλλα, τὰ γαρρυφάλα κλπ. Πάντα δροῦ τρίβεις ἐν ἰγδίῳ εἰς κόην.

Ἐράσον πάντα μετὰ ὀλίγου ὕδατος ἕως γίνῃ πολτός, καὶ πρὸς τὸ τέλος πρόσθε τὴν ραστικόπετραν λειοτετριμμένην· διότι αὕτη βαρεῖα ὄσα κατακάθεται. Γίνεται οὕτως εἶδος ἀλοιφῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐμβάπτεις βύρσιν (βούρτζαν), καὶ ἀλείφεις τὰς λευκὰς τρίχας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ᾧσι στεγναὶ καὶ καθαροί.

Ἢ βροφὴ αὕτη μαυρίζει μόνον τὰς λευκὰς τρίχας χωρὶς νὰ βάρῃ καὶ τὸ δερμα.

Τὸ μελανίζειν τὰς λευκὰς τρίχας, εἶναι σημεῖον ἀπάτης αὐτοπροαιρέτου.

CHOLERA

ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΧΟΛΕΡΑΣ

(Ἴδὲ συνέχ. εἰς τὸ προηγ. φύλλον.)

«Χολέρα ἐστὶ πάθος ἀτάξου καὶ χαλεπὸν, ἢ περαυτικά τὸν ἀνθρώπον εἰς κατάρρουν ἐπήνεγκε δι' ἐμέτων ἢ καὶ ἐκ διαρροίας καὶ πολλῆς ἐκκρίσεως εἰς στρόφον, καὶ μικρὸν ὑπερὸν εἰς πυρετοῦς ἀπάτην δυσεντερώδεις, καὶ κακοήθεις, ἐπιτικούς καὶ μαρτυρώδεις. Ἢ ὀβνὸ χαλῆρα ἐστὶ πάθος ὄξυ μετ' ἐμέτων πολλῶν χολωδῶν, καὶ ἀποχωρίσεων τῆς κοιλίας μετὰ τοῦ συνέλκεσθαι τῆς γαστροκημίας, καὶ καταψύχεσθαι τ' ἄλλα. ὀγινονται δὲ ἐπ' αὐτῶν αἱ σφηνμοὶ μικρότεροι, καὶ ἀμυδρότεροι.»

Ἐπίδησις — Ἐπὶ τὸν προσηθέντων δῆλον γίνεται ὅτι ἡ νόσος αὕτη εἶναι μiasmaticή· ἀλλ' ἐκ μιάσματος μὴ κοληνηκοῦ, ὡς ἐστὶ τὸ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν. Δὲν εἶναι δὲ παράδοξον εἶναι ὑπάρχει ποτὲ λίαν κολλητικὴ, μεταφερομένη τὸ πρῶτον ἀλλοχόρῳ ἐξ Ἀσίας, ὅθεν ἔρχεται καὶ ἡ νέα Χολέρα, καὶ διὰ τοῦ χρόνου κλιματισθῆ, καὶ κατέστη ἐιδητικὴ, ἀπολέταται τὴν ἰδίαν, ὡς μεταδόσεως, ὡς τούτο συμβαίνει εἰς πολλὰς ἐπιδημίας.

διελθούσας τὴν ἑλίκιαν αἰτίων· διότι τὸ κλίμα τοῦ τόπου μεταβάλλει καὶ φύσεις, καὶ ιδιότητας καὶ ιδιουσυχρασίας.

Θεραπεία. — Ὁ Ἱπποκράτης ἐλίγχι λέγει περὶ τῆς θεραπείας τῆς νόσου τούτου. « ἦν δὲ ὑγρὰ ἢ κοιλία ἢ, καὶ χολὴ ὑποχωρήσῃ, καὶ στρόφοι, καὶ ἔμετοι, καὶ πνεύμοι, τυτύτοι κρατίστου ἀτρυμίζειν πίνειν δε μελλικρατον, καὶ μὴ ἐξέμεναι. » (Ἱππ. π. δξ. παθῶν). Μετὰ τοῦτον διαζωδικώτερον διακλωμβάνει ὁ Κέλσος, γράφας λατινιστί, λέγων τάδε.

« Ἄρα τὰ περιγραφέντα συμπτώματα τῆς νόσου φανῶσι, πρέπει ὁ πάσχων νὰ πίνῃ πολὺ θερμὸν ὕδωρ ἵνα ἐμέσῃ· εἶναι σπανιώτατον νὰ πίνῃ τις πολὺ θερμὸν ὕδωρ καὶ νὰ μὴ ἐμέσῃ ἀμέσως. Ἐὰν δὲ ἂν τις δὲν ἐμέσῃ, καὶ τοὶ ἐπιε θερμὸν ὕδωρ, τοῦτο ἔδεν βλάπτει, διότι διαλύονται ἐν αὐτῷ αἱ ἐν τῷ στομάχῳ οὐσαι ὑδιεθερμάνει ὕλαι· ἄλλως ἢ ἐπίτηχσις τοῦ ἐμέτου, εἶναι μέρος τῆς θεραπείας· ἐν τοιαύτῃ ἥμως περιπτώσει πρέπει νὰ καταργηθῇ πᾶν εἶδος ποτοῦ· εἰ δὲ ὦσι στρόφοι, πρέπει νὰ ἐπιτεθῶσι ἐπὶ τοῦ στομάχου ἐπιθέματα ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ, ἢ χλιαρὰ, εἰάν ἢ κοιλία ἦναι ἐπώδυνος· προτιμώτερον δὲ εἶναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ διατηρῆται ἡ κοιλία μετρίως θερμῇ. Ἐάν ἢ δίψα, ὁ ἔμετος, καὶ ἢ διάρροια βασιανίζωσι πολὺ τὸν πάσχοντα, καὶ εἰάν αἱ ἐμοίμηναι ὕλαι ὦσιν ἡμιπεπτοι, δὲν πρέπει νὰ δοθῇ οἶνος, ἀλλὰ ὕδωρ χλιαρὸν. Πρέπει νὰ ἀσφραγίσῃται βλάχωνα (φλουτσουῖν) ἐμβεβεργημένον εἰς ὄξος, ἢ ἄλευρον μετὰ οἴνου μεμιγμένον, ἢ ἡδύοσμον, ἢ ἄλλο τι ἁρόδιον. Ὅταν καταπάσῃ ταῦτα, ἀνάγκη ὑπὲρ ἐφέως εἶναι μὴ ὁ πάσχων καταληφθῇ ὑπὲρ ἰσχυρῶν· ἔθεν δοθῆτω οἶνος ἐλαφρὸς εὐώδης, κεκραμένος ὕδατι, ἢ μεμιγμένος μετὰ ἄλευρον ξηρὸν, ἢ ἐμβεβεργητῶ τεμάχιον ἄρτου, ὅπως νὰ τρώγῃ. Ὅσακις γίνονται ἐκένωσις ἀνωθεν, ἢ κάτωθεν, ἐπάναγκες νὰ ζωοποιῶνται αἱ δυνάμεις, δι' ὧν μέσων ἐλέγχθη. Ὁ Ἐρασιστρατος θέλει ν' ἀρχίξῃ ὁ πάσχων λαμβάνων τρία, ἢ πάντε σταγμάτα ποίνου ἐντὸς ὕδατος, καὶ καθῆναι κατ' ἐλίγχι ν' ἀξίξῃ ἢ ὄσις. Ἐάν ὁ Ἐρασιστρατος οὕτως ἐποίῃ φησὶν ὡς τὰς δυσπεψίας, καλῶς ἐπιτεῖ ἀπατάται ἥμως, εἰάν νομίζῃ ὅτι ἡδύνατο θεραπεύσαι διὰ τῆς τοῦ μικροῦ ποτοῦ οἴνου. Ἐάν ὁ πάσχων ἦναι ἀδύνατος εἰς τὸ περιπατεῖν, προστεθῆτω ἐν τῷ οἴνῳ καὶ μικρὸν ποτὸν ἰσχυροῦ ποτοῦ κρησῆ, ἢ νὰ ἐπιτεθῶσι πυρετα. Ἐάν διὰ τῶν ποτῶν δὲν παύσῃ τὰ συμπτώματα, νὰ ἐπιτεθῇ αἰσθητικὸν ποτὸν στομάχου, ἢ ἀνακινηθῇ. Ὅταν καὶ τὸ ἔμετος, ὁ

πάσχων πρέπει νὰ προσκλήσῃ νὰ κοιμηθῇ, καὶ οὐδόπως νὰ πίνῃ πρὶν ἐπαύριον τὴν τρίτην ἡμέραν νὰ ποιῆσθαι λουτρὸν, ν' ἀναλάβῃ πρὸς δυνάμεις διὰ ὀρεκτικῆς τροφῆς, καὶ μακροῦ ὕπνου, εἰάν εὐκόλως κοιμᾶται· ἀπορευγέτω τὸ ψῆχος καὶ τὸν κόπον. Ἐάν ἢ κώσος καρῆλθε μὲν, ἀλλὰ μὲν ἔτι μικρὸς πυρετός, ἀνάγκη κλύεσθαι· εἴτα λαβέτω οἶνον καὶ τροφήν. Ἡ νόσος αὕτη εἶναι δύσθεραπεία· ἢ δὲ πηγὴ τῆς φαίνεται ὅτι εἶναι μεταξὺ στομάχου καὶ ἐντέρων» (εἰσβλ. Δ. 14.).

Ὁ Ἄρεταίος, ὅστις εἶναι ὁ περιγραφικώτερος λατρός τῶν ἀρχαίων, θέλει ὥστε « κατ' ἀρχάς ὁ ἔμετος νὰ μὴ ἐμποδίζηται διὰ φαρμάκων, ἀλλὰ κἄλλον νὰ διευκολύνηται διὰ πόσεως χλιαροῦ ὕδατος. Ἐν ἀποβάλλονται οἱ ἐν τῷ στομάχῳ ἀπαπτοι ὕλαι· τὸ ὕδωρ νὰ διδῶται κατ' ἐλίγχι καὶ συνεχῶς. Ἐάν ὦσι στρόφοι τῆς κοιλίας, καὶ φύξεις τῶν ποδῶν, ἐπαλείφειν τὴν κοιλίαν διὰ θερμοῦ λίπους, ἐφαθέντος μετὰ πηγάνου καὶ κυμίνου, καὶ ἐπιτεθῆναι μελλία. Ἐντρίβειν δὲ ἐλαφρῶς καὶ τοὺς πόδας μέχρι τῶν ἰγνατίων πρὸς ἐνάκλισιν τῆς θερμότητος. Ταῦτα ποιεῖν, μέχρις οὗ ὁ πάσχων ἀρχίσῃ ἐμεῖν χολώδεις ὕλας, καὶ ἀποβάλλειν χολώδη κόπρανα. Ἐάν δὲ ἐπέλθῃ στενοχωρία καὶ ἀγωνία, διδοῦναι ψυχρὸν ὕδατος δύο ἢ τρεῖς κύβους ἥπως ἐμποδισθῇ ὁ ἔμετος, καὶ ἢ τοῦ στομάχου καύσις ἐλαττωθῇ. Τοῦτο συνεχῶς ἐπαναλαμβάνεται, καὶ ἂν δι' ἐμέτου ἀποβάλληται. Ἐν δὲ οἱ σφυγμοὶ γίνωσι μικροὶ καὶ πυκνοὶ, καὶ ἰδρὸς τέγγη τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ ἄνω τοῦ στήθους, ἢ καὶ ὅλον τὸ σῶμα, ὁ δὲ ἔμετος γίνηται μετὰ ἐντάταις καὶ λειποθυμίας, μὴ πυσόμενης καὶ τῆς οὐδάρθαι, κρησῆς ἐν τῷ πινόμενῳ ψυχρῷ ὕδατι οἶνον εὐώδη, οστύροντα διότι ὁ οἶνος ταχέως ἐμποδίζει τὴν εἰς τ' ἄνω ἐπάκλιον τῶν ὀργῶν, ἐνίσχυει τὰς δυνάμεις, καὶ ὑποστηρίζει αὐτὰς ἐκλεισούσας. Ἐάν δὲ ἢ ἐντάταις τοῦ πάσχοντος χειροτεροῦν, καὶ ἐπέλθῃ λύγξ, καὶ οἱ πόδες ἐκτείνωνται τανυόμενοι, αἱ ἀλγηνώδεις τῆς κοιλίας ὦσι τροφραῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπισκοτίζωνται, τοὶ δὲ σφυγμοὶ τείνωσι πρὸς ἀκινῆσαν, τότε πρέπει ταχέως νὰ προληφθῇ ὁ πάσχων. Διδόναι πολὺ ὕδωρ ψυχρὸν μετὰ οἴνου, καὶ ψυσοῦς (μικροκίς) ἄρτου, ἐμβεβεργημένους ἐν αὐτῷ· διδοῦναι καὶ ὀπίσθας στυμνικὰς, μέπιπλα, κινδόνια, σταφυλὰς ὡσέως. Ἐάν κἢ στήμαχος τὰ πάντα ἐμῆ, καὶ οὐδὲν δέχηται, ἀνάγκη καταρθεῖν εἰς θερμὰ ποτὰ, ἄσπερ ἐστίνων θερμότητα. Ἐάν δὲ κατὰ ἰσχυρὰ γίνωσιν, ἐπιτεθῆ· ὡσαν αἰσθῆ (βαντοῦζαι) ἢ, ὡς κώσπλατων, καὶ βελὸν τὸν ἐμφαλόν· ἀνάγκη δὲ τῆς

πρόσθιον τῆς σιλικῆς· διότι ἡ ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἐπιθεσις εἶναι κούφον, καὶ ἐπιφέρει ἐνίοτε φλυκταίνας. Ἐπὶ δὲ τοῦ θώρακος καὶ τῆς κοιλίας ἐπιτιθέσθαι ἐπιθέματα ἀρωματικὰ καὶ ἄλλα, ὡς τῆ σημασία οὐκ ἔστι μεγάλη. Ἐάν μὲν ὁ ἰδρῶς καταπαύηται, καὶ ἢ δὲ στόμαχος δέχεται τὰ φαγητὰ καὶ ποτὰ, οἱ σφυγμοὶ γίνωσι ἠμεγάλαι, καὶ ἐντονοὶ, καὶ οἱ τανυσμοὶ τῶν ἄρων ἐκλείψωσι, καὶ ἠθερμότης καταλάβῃ αὐτὰ, καὶ ὕπνος ἐπέλθῃ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν, ὁ πάσχων ἐπανέρχεται εἰς τὴν συνήθη διαίταν. Ἐάν ὅμως ὁ ἔμετος ἐξακολουθῇ, βέη μέγας ἰδρῶς, οἱ σφυγμοὶ μικρότατοι, ὁ δὲ πάσχων γίνηται ψυχρὸς καὶ πελιδνός, ἀνάγκη νεύρεθῆναι τρόπον καταφυγῆς.»

Καὶ ὁ Γαληνὸς (εὐπορ. Β. 621) ὁμοίᾳ λέγει· συσταίνει τὸν ὀλιβίνον οἶνον, τὸν ἠδύοσμον ἐν οἴνῳ κλιε σελ χωρὶς πυρετοῦ γέννηται, καὶ τῆς ἄλλης καθάρσεως, δίδου ψωμιούς ἐν οἴνῳ κεκραμένῳ, καὶ ψυχρῷ πότιζε, καὶ σιλικῆς τίθει σφοδρὰς κατὰ τοῦ μέσσου εὐέκτου δὲ ἦντος τοῦ πάσχοντος, καὶ εἰς ψυχρὰν δεξαμενὴν ἐπὶ πλείστον ἐγκάθει· δίδου δὲ καὶ τροπὰς στυφοῦσας, καὶ ἠτῶν ὀπωρῶν μῆλον, κινδάνιον, καὶ ρόζας στυφοῦσας.» (ἰδ. 480.) Συσταίνει δὲ καὶ τὸν οἶνον κεκραμένον ψυχρῷ ὕδατι. (π. φλεβ. 4), καὶ τὴν θηριακὴν. (π. θηρ.)

Οἱ νῦν ἰατροὶ μὴ παραδεχόμενοι τὴν γνώμην τοῦ Κέλσου, καὶ Ἀρεταίου πρὸς τὴν ἐξακολουθήσασιν τοῦ ἔμετου. θέλουσιν, ὡς ὁ Ἴπποκράτης, νὰ ἐμποδίζηται τὸ ταχύτερον ὁ ἔμετος, καὶ ἡ διάφορος, καὶ νὰ καταπραΰνῃται τὰ νευρικὰ συμπτώματα. Εὐλογώτερον δὲ εἶναι τὸ ἔμεται τὰς ἀπέπτους, ἢ ἡμιπέπτους ἐν τῷ στόμαχῳ τροπὰς, αἵτινες, ἐάν μείνωσιν ἐντὸς ἐπιτεροῦσι διερεθίζουσαι· μετὰ δὲ τὴν ἔμεσιν τούτων εὐλογόν ἔστιν ἡ δραστηρία χρῆσις τῶν πρὸς κατάπαυσιν τοῦ τε ἔμετου καὶ τῆς διαφόρου. Ὅθεν δοτέον μικρὰ τεμάχια παγωτοῦ, ἢ ὀλίγον κατάψυχρον ὕδωρ πόσει κατὰ κοχλιάριον δέξινου καὶ λίαν ψυχροῦ ποτοῦ, ἐλαφρῶς ἄρωματισμένου, οἶνον λεμονάδα, καὶ ποσὸν τι λαυδάνου Σιδοναμ, ἢ πόσεως Ριλιέρου, ἢ ἀνθρακικοῦ οἴκου ἐν πόσει μετ' αἰθέρος. Ποιητέον ἐντρίψει τῶν ἄρων δι' ἐρεθιστικῶν ἀρωματικῶν ἐπιθέσεις ἐπ' αὐτῶν σιναπιστῶν, καὶ τεχνητῆς θερμότητος διὰ θερμῶν κερμάτων, ἢ βομαλίων γεμάτων θερμότητος ὕδατος· ἐπιθέσεις ἐπὶ κοιλίᾳ ἠμμοκαλοῦ ἐκδορῆου, ἢ ἐντρίψεις ἐρεθιστικὰς δι' ἀμυγδαλίαν, ἢ θερμὰ ἀρωματικὰ πυρετὰ, μαλακτικὰ ἐπὶ λαυδάνου Σιδοναμ· ἐκδορῆον ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου, ἢ βελανιδίων ἐπ' αὐτοῦ μεγάλως ὠφελεῖ. Τινὲς

διατάττουσι τὸν μόσχον, καὶ τὴν κηφουράν. Ταῦτα μόνον χρήσιμα εἰσὶν ὡς καταστρέφοντα τὰ μιάσματα, τὸ κολόμβιον, καὶ τὰ θερμὰ ἀρωματικὰ ἐμβρέγματα, οἶνον ἠδύοσμου, ἐλελιφίσκου, ἰβανωτίδος, ὕμου, κλπ.

Χολέρα ξηρὰ.

Ὁ Ἴπποκράτης ἀναφέρει καὶ ἄλλο εἶδος Χολέρας, τὴν ὁποίαν ἔτι ἀποκαλεῖ.

«Χολέρας μὲν ξηρῆς ἡ γαστήρ περιβήσεται, καὶ φόροι ἐνείσει, καὶ ἠδύνη πλευρῶν καὶ σπυρῶν διαχωρεῖ δὲ οὐδὲν ἀπὸ αὐτῆ· ἀλλ' ἀπεκρίνηται· τὸν τοιοῦτον διαφύλαξον, ὅπως μὴ ἐμέσῃται· ἀλλ' ἡ κοιλία ὑπελαύσεται. Κλίσειν οὖν ὅτι τάχος θερμῶν, καὶ ὡς λιπαρωτάτων, καὶ ἐς ὕδωρ, ἀλείψων ὡς πλείστον, κάθιζε θερμῶν, ἐν κοιλίᾳ κατακλίνων, καὶ τοῦ θερμοῦ παράχει κατὰ μικρὸν καὶ τὴν θερμαινομένην αὐτῆ ἢ κοιλίᾳ ὑπάγη, λέλυται. Συμφέρει δὲ καὶ ἐγκοιμᾶσθαι τῷ τοιῷδε, καὶ πίνειν οἶνον λεπτόν, καὶ παλαιόν, καὶ ἀκρητότερον, καὶ ἔλαιον δίδου, ὡς τε χαυλίζ, καὶ κοιλίᾳ ὑπὲρ καὶ λέλυται· σιτικῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπεχέσθω· ἐν δὲ μὴ ἀνῆ ὁ πόνοσ, οἶνον γάλα δίδου πίνειν, ὡς ἂν καθαρῶν.» (π. δξ. ν.)

Ὁ δὲ Γαληνὸς διηλών περὶ Ἴπποκράτους (ἐν ἰατρῶ) λέγει, «τὸ κριτερον εἶδος ξηρῶν χολέρας καλεῖ ὁ Ἴπποκράτης ὑπὸ μὲν τοῦ αὐτοῦ αἵτιου γιγνομένην, καὶ περὶ τὰ αὐτὰ συνισταμένην ἀνευ μὲν οἰοῦ φύσεως κοιλίης, καὶ ἔμετων· διὸ καὶ δεῖται προαιεσεῖς τε καὶ διὰ καταπλάσματων, καὶ οὐ προσφορῶς, ἀλλὰ τούναντιον ἐνδείας.» Καὶ ἀλλοχού ὁ αὐτός·

«Τὴν ἀπλῶς ὀνομαζομένην ὑπὸ τῶν ἐνθρώπων χολέρας, ὑγρότητι διορίζει τῆς ξηρᾶς· ὀνόματι δὲ κοιλίᾳ κατ' ἀμφὶ κέρχεται πρὸς τὸν τῆς γενέσεως τρέψαν ἀποβλέπων, ὄντα κοινόν. Ὡς γὰρ ἠγρὴ χολέρα δριμύτων γυμῶν ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἐδιδραμένων γενεθόντων· οὕτως ἡ ξηρὰ πνεύματος φυσώδους δριμύτης· διὸ κατὰ πλειοῦστον τῆ γαστρὶ νευρώδη σώματα δεικνόμενά τε αἰτιώμενα, πόνον ποιοῦσι.»

ὡς

Ὡς ἐκ τῶν ἐπιτεθέντων, καὶ ὡς οἱ νεώτεροι παραδέχονται, δη-
 λον γίνεται ὅτι ἡ νόσος αὕτη εἶναι βλαβερὰ διὰ τῆς χολέρας, καὶ
 παράγεται ἐκ τῆς ἀναπύσεως ἀερίων ἐν τῇ στομάχῳ καὶ τοῖς
 ἐντέροις τοῦτο συμβαίνει ἐνίοτε καὶ εἰς τοὺς αἰμορροϊδαίους, εἰς
 τὰς ὑστερικὰς γυναῖκας, εἰς τὰ παιδιά, ὅτε ἐπιφέρει σπασμούς, κλπ.
 Τὸ πάθος τοῦτο καλεῖται διὰ τῶν Ἑβραίων *Πνευμάτωσι τοῦ*
γαστρικῆς σαλῆρος. Ὁ δὲ Σιδανὸν, παραλαβὴν τὴν τοῦ
 Ἱπποκράτους ὀνομασίαν, ὠνόμασε ταύτην *Χολέραν ξηράν*,
 ὅθεν ἰδίως ὁ Γριζὸν ἐν τῇ νοσηλογίᾳ αὐτοῦ ἐξελέγει τὸν ἄλλον
 τοῦτον Ἱπποκράτην τῆς Ἀγγλίας ὡς ἀδιαιρέτως δόντα τ' ὀ-
 νομα τοῦτο.

Θεραπεύεται ἡ ἀκίνδυνος αὕτη νόσος διὰ τῆς πόσεως ἀρωματι-
 κῶν ποτῶν, πόσεως λαυδάου Σιδ. μετὰ αἰθέρος, ὕδατος ἡδίστου,
 γλυκανίστου, ἢ ἐλαίου τούτων διὰ κλυσμάτων ἀρωματικῶν, ἐπιθε-
 μάτων ἀρωματικῶν, καὶ ἐν ἀποτυχίᾳ δι' ἀρωματικῶν λουτροῦ
 χλιαροῦ.

Νέα Χολέρα.

Καλεῖται καὶ Χολέρα ἀσιατικὴ, ἢ ἐπιδημικὴ.

Ἐν Ἰνδοῖς ὑπάρχει νόσος ἐπιδημικὴ, παραγομένη ἐκ μiasμά-
 των, ὡς παρ' ἡμῖν γίνονται οἱ διάφοροι διαλείποντες πυρετοί. Ἡ
 νόσος αὕτη εἶναι μεταδοτικὴ διὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, τοῦ
 ἐμπεριέχοντος τὰ μiasμάτα, ὡς παρ' ἡμῖν ἐστὶν ἡ εὐλογία,
 καὶ ἐνίοτε ὁ τυροειδὴς πυρετός, καὶ ἄλλαι τινὲς μiasματικαὶ
 νόσοι.

Ἐκ τῶν Ἰνδῶν πολλάκις διαδίδεται καὶ εἰς τὰς περιειμμέ-
 νας χώρας, καὶ ἀποτελεῖ ἐπιδημίας ὀλεθριωτάτων. Εἰς τὴν Ἑβρώ-
 πην τοιαύτη ἐπιδημία ἦλθεν ἐκείθεν τὸ 1817 ὅτε διαδοχικῶς
 διήλθεν ὅλας τὰς ἡπείρους τῆς ὑδροπέλου. Διήλθεν Ἀσίαν, Ἀφρι-
 κὴν, Ἑβρώπην, καὶ Ἀμερὴν ἤν, διαρκέσασα ἐπὶ 16 ἔτη, καὶ περὶ
 τὰ τρία ἑκατομμύρια ψυχῶν ἀνθρώπων πέμψασα εἰς τὸν Ἄδην. Ἡ
 νόσος αὕτη ἐκλήθη *Χολέρα*· διότι παρατηρήθη ὅτι ἔχει ἀπαντα
 τὰς συμπτώματα τῆς παλαιᾶς χολέρας, τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι ἐν
 ταῦτα λίαν προδρά, ἐξ ὧν ὁ πάσχων ἀποθνήσκει συνή-

θως μὴ ἀντέχων εἰς τὴν ὀσμὴν τῆς νόσου, καὶ ὅτι εἶναι μεταδο-
 τικὴ, ἐνῶ ἡ παλαιὰ χολέρα δὲν εἶναι τοιαύτη.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν αὐτῆς εἰς τὴν Ἑβρώπην, ἀνερχήν
 καὶ πάλιν τὸ πρόβλημα ἐν Μέσῳ τῆς Ἀραβίας, ἐκείθεν εἰς
 Αἴγυπτον, καὶ ἐντέθεν διήλθε πάλιν διαφόρους χώρας
 τῆς Ἑβρώπης, διελευσὰς τὰ πλεῖστα τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας,
 τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλατταν. Ὅσον δὲ ἀξίον παρατηρήσεως
 ἐστὶν ὅτι ἡ πρὶν τριμηνίαν αὕτη ἐπιδημία ἀσθενεῖ ἀσθενεῖ τὴν
 ὁσμὴν τῆς, καὶ ἐπισκευετέρα καθίσταται, μὴ προξενούσα τόσα πολυά-
 ρθμα θύματα, ὅσα κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν αὐτῆς· διότι ὡς
 ὅλα τὰ ἐντὸς κόσμου, οὕτω καὶ αἱ ἐπιδημίαι ἔχουσι τὴν ἡλικίαν των,
 ἀρχὴν, ἀκμὴν, καὶ παρακμὴν, γεννῶνται, ἀκμάζουσι, παρακμά-
 ζουσι, καὶ ἐξαφανίζονται διὰ τοῦ χρόνου. Οὕτω καὶ ἡ Χολέρα αὕτη
 διὰ τοῦ χρόνου ἐξασθενεῖ, καὶ ἤττον ἀπηνὴς καθίσταται εἰς τὴν
 ἀνθρωπότητα, ὥστε ἔσται ἡμᾶρ ὅτε καὶ αὕτη κατασταθήσεται
 ὅλος ἐπιδημικὴ, ἐπιδημικὴ ὡς κατέστη ἡ παλαιὰ χολέρα,
 ἢ ὅποια τὴν αὐτὴν καταγωγὴν πιθανόν ἄλλ' ἐπὶ λίαν ἀρχαιοτά-
 τος ἐποχῆς, διὰ τοῦ χρόνου κατέστη ἐγχωρῖα ἐν Ἑβρώπῃ, ἐκλι-
 μασιθεῖσα, καὶ ὅλος ἀκίνδυνος καταστήσει. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἡ χολ-
 ῆρα δὲν ἔχει τὸν ὀλεθρὸν χαρακτῆρα, ὅσον εἶχεν εἰς προγενετέ-
 ρας ἐποχάς.

Ἡ νέα Χολέρα, περὶ ἧς ἤδη ὁ λόγος, εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν
 παλαιὰν Χολέραν· ὡς αὕτη ἀρχίζει ἐνίοτε μὲ προδρομικὰ συμ-
 πτώματα, οὕτω καὶ ἡ Ἀσιατικὴ Χολέρα ἀρχίζει ἐνίοτε μὲ προ-
 δρομικά, ἅπαν εἰσὶ, κακουχία, χαλάρωσις, ἀναρεξία, δίψα, πό-
 νοι ἐν τῇ κοιλίᾳ, βορβορυγμοί, καταβολὴ τῶν δυνάμεων, ἀπηνία,
 ἰδρώτες τείνοντες εἰς τὸ ψυχρὸν, λειποθυμία, βραδύτης ἢ ταχύ-
 τας, καὶ ἀτονία τοῦ σφυγμοῦ, ῥέγις, ἀτακτον, ναυτία, ἐνίοτε ἔμε-
 τοι, οὖρα σπανιότερα, ἐρυθρά, συχναὶ ἐκκοπώσεις υγρῶν, κυτρί-
 νων, λευκῶν, μωξωδῶν, ἐνίοτε αἱματηρῶν, δυσωδῶν, κλπ. Ἡ
 τοιαύτη κατάστασις διαρκεῖ δύο μέχρις ὀκτὼ ἡμερῶν, καὶ λήγει, τὸ
 σνηθέστερον διὰ τῆς θεραπείας αἰσίως. Ἐκλήθη ἐν Γαλλίᾳ τῇ
 1832 *Χολερίνη*, ἢ *ἐπιδημικὴ Χολέρα*, καὶ ἀποτελεῖ τὸ πρόβλημα
 στάδιον τῆς Ἀσιατικῆς Χολέρας, τὸ ὁποῖον διαδέχεται συνήθως
 αὕτη ἐνίοτε ὁμοίως ἐπέρχεται καὶ ἄνευ χολερίνης, ὅτε ἐπιπέπτει
 αἰφνης κεραυνοβόλος, καὶ εἶναι μᾶλλον ἐπικίνδυνος· ἄλλοτε
 δὲ ἐπέρχεται μόνη ἡ χολερίνη χωρὶς νὰ τὴν διαδεχθῆ ἢ βρα-
 ρεῖα Χολέρα.

Ὡς ἡ παλαιὰ Χολέρα, ἐκτός τοῦ προδρομικοῦ σταδίου τοῦ
 ἦν, ὡς
 ἴ.

δύο ἴδια στάδια, τὸ τοῦ ψύχους, καὶ τὸ τῆς θερμότητος, οὕτω καὶ αὖτις, ἔχει δύο στάδια, τὸ παγετώδες, ἢ τὸ τῆς κυανώσεως λεγόμενον, καὶ τὸ πυρετώδες, ἢ τὸ τῆς ἀντιδράσεως. (1) πόντων πολλάκις διατρέχει τὸ ἐν στάδιον, ἀλλοτε καὶ τὰ δύο, καὶ κατὰ τὰς σωματικὰς του καταστάσεις καὶ διαθέσεις, δύναται νὰ διαφύγῃ τὸν ὀλεθρον, καὶ νὰ σωθῇ, ὅτε ἀναλαμβάνει κατ' ὀλίγον τὰς δυνάμεις του. Εἰς τινες ὁμοίως ἐπέρχεται κατόπιν ὑποτροπῆ, ἢ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, καὶ ἄλλα τινὰ ἀποτελέσματα συμφορήσεων, κλπ.

Τὰ εἰδικώτερα διακριτικὰ συμπτωμάτῃα μεταξὺ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς Ἀσιατικῆς ταύτης Χολέρας εἰσὶν ἐν συνόψει τὰς οἱ ἐμετοὶ καὶ ἡ διαφόρια παρέχουσιν ὑγρὰ ὀρρώδη, ὁμοιάζοντα μὲ τὸ ριζόνερον· ἐνῶ ἐν τῇ παλαιᾷ εἰσὶ κυτρινοπράσινα, χολώδη. Τὰ οὖρα καταπαύουσιν ὀλοσχερῶς, ἐνῶ ἐν τῇ παλαιᾷ ἐλαττοῦνται μόνον, καὶ σπανίως πρὸς τὸ τέλος καταπαύουσιν. Οἱ σφυγμοὶ καταπαύουσιν ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς νόσου· ἐν ᾧ ἐν τῇ παλαιᾷ ἐπισημαίνεται τούτο κατὰ τὰ ἔσχατα τῆς νόσου: Τὸ σθῆμα γίνεται ὄλιως κατάψυχρον, παγετώδες, καὶ κυανοῦν τὸ χρῶμα· ἐνῶ ἐν τῇ παλαιᾷ τούτο ἐπισημαίνεται κατόπιν καὶ πρὸς τὸ τέρμα. Ἐπέρχεται τὰ χίστα λαγναίσις μεγίστη, συνολακαὶ ὀδυνηραὶ τῶν μελῶν, μεγίστη καταβολὴ τῶν δυνάμεων κλπ. ἐνῶ ταῦτα ἐπέρχονται πρὸς τὸ τέλος τῆς παλαιᾶς. Παραλείπομεν, ἐνταῦθα νὰ περιγράψωμεν τὰ καθέκαστα τῶν συμπτωμάτων τῆς νόσου, ἀφίνοντες τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τούτων εἰς μόνους τοὺς ἰατρούς.

Ὡς λοιπὸν ἡ παλαιὰ χολέρα συνταυτίζεται μὲ τὸν κακοῦθη παγετώδη πυρετὸν οὕτω, καὶ ἡ νέα Χολέρα δύναται νὰ θεωρηθῇ πρὸς τὸν κακοῦθη παγετώδη πυρετὸν συμπίπτουσα, τῇ διαφορᾷ ὅτι ἐρχεται πλέον δριμυτικώτερα, καὶ ἐπιδημικῶς προσβάλλουσα πολλοὺς. Ὅθεν οἷα θεραπεία γίνεται κατὰ τοῦ ριζέντος παγετώδους πυρετοῦ, τοιαύτη ἔσεται καὶ ἡ κατὰ τῆς Χολέρας. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐγνώριζον τὰ ἡρωϊκὰ φάρμακα, τὰ κυρίως ἀντιπυρετικά λεγόμενα, τὴν κίαν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἐξαγομένην κινίνην, ἐπομένως θεραπευόντας κακοῦθεις νόσους ἀτελῶς, καὶ ἐπισημαίνοντες. Ἦδη ὁμοίως ἡ θεραπεία γίνεται θετικώτερα, χάρις εἰς τὰς προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιτημάτων, καὶ ἡ Κινίνην εἰς τὰς χεῖρας ἐπιτελείου ἰατροῦ δύναται νὰ θριαμβεύσῃ, καὶ νὰ σώσῃ ἐκ τοῦ μυριάδας ἀνθρώπων.

(Ἀκολουθεῖ).